

Funded by
the European Union

 PRAVO-JUSTICE

 **EXPERTISE
FRANCE**
GROUPE AFD

 OSCE Organization for Security and
Co-operation in Europe

DEUTSCHE STIFTUNG FÜR
INTERNATIONALE RECHTLICHE
ZUSAMMENARBEIT E.V.

Верховний
Суд

33-РІЧЧЯ УТВОРЕННЯ
ГОСПОДАРСЬКИХ (АРБІТРАЖНИХ)
СУДІВ УКРАЇНИ

Україна на шляху до євроінтеграції:
ефективне управління державною власністю
як інструмент відновлення економіки України.

МІСІЯ ТА ВІЗІЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ ЮРИСДИКЦІЇ

Верховний Суд,
Проект Спеціального представника Головування ОБСЄ –
Координатора проектів в Україні «Підтримка Верховного Суду та
вищих судів у реалізації судової реформи та забезпеченні доступу
до правосуддя в умовах війни», Німецький фонд міжнародного
правового співробітництва, Проект Ради Європи «Підтримка
судової влади України в умовах війни та післявоєнного періоду»,
Проект Європейського Союзу «Право-Justice»

Матеріали міжнародної
науково-практичної конференції

**«Україна на шляху до євроінтеграції:
ефективне управління державною
власністю як інструмент відновлення
економіки України.
Місія та візія господарської юрисдикції»**

Київ, 31 травня 2024 року

УДК 346:338.24.012.332](477)(082)
У45

ISBN 617-7627-83-7

Україна на шляху до євроінтеграції: ефективне управління державною власністю як інструмент відновлення економіки України. Місія та візія господарської юрисдикції: збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції, Київ, 31 травня 2024 р. / упор.: Л. Рогач, О. Баранець, Т. Дроботова, В. Погребняк, Т. Малашенкова, Н. Пляс, О. Лукомська, Т. Довгопол. Київ: Компанія ВАІТЕ, 2024. 220 с.

У збірнику матеріалів міжнародної науково-практичної конференції «Україна на шляху до євроінтеграції: ефективне управління державною власністю як інструмент відновлення економіки України. Місія та візія господарської юрисдикції» висвітлено результати наукових та прикладних досліджень з актуальних питань реформування корпоративного управління державним сектором економіки, корпоратизації державного майна, банкрутства державних підприємств в Україні у контексті виконання рішень ЄСПЛ у справах «Юрій Миколайович Іванов проти України» і «Бурмич та інші проти України» та забезпечення конкурентних засад економіки.

Матеріали подано в авторській редакції. Відповідальність за зміст та авторський стиль публікацій, розміщених у збірнику, несуть автори.

Фотографії надані Верховним Судом, Міністерством юстиції України, Антимонопольним комітетом України та Національною школою суддів України.

Друк цього збірника здійснений за сприяння Програми підтримки ОБСЕ для України в межах проєкту «Підтримка Верховного Суду та вищих судів у реалізації судової реформи та забезпеченні доступу до правосуддя в умовах війни». Погляди, викладені у виданні, належать авторам матеріалу та не можуть вважатися такими, що виражають офіційну точку зору ОБСЕ.

Верховний Суд не несе відповідальності за зміст цієї публікації. Погляди, висловлені в цій публікації, відображають особисту точку зору авторів і не є офіційною позицією Верховного Суду.

© Верховний Суд, 2024
© Колектив авторів, 2024

Зміст

Вітальне слово Голови Верховного Суду Станіслава Кравченка . . .	7
Вітальне слово голови Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду Лариси Рогач	10
РОЗДІЛ I.	
РЕФОРМУВАННЯ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМ СЕКТОРОМ ЕКОНОМІКИ	29
Олександр Водянніков Державні підприємства в праві ЄС: принципи установчих договорів та практика суду ЄС	29
Олексій Мовчан Реформування корпоративного управління державних компаній: принципи, виклики та перспективи	55
Валентин Щербина, Тетяна Боднар Деякі проблеми створення наглядових рад підприємств державного сектору економіки	59
Олена Беяневич Спірні питання зміни державної форми власності	64
Богдан Деревянко Багатоукладна ринкова економіка має потребу в різноманітних за формою власності та організаційно-правовою формою суб'єктах	69
Олександра Кологойда Блокування та стягнення активів: проблеми правозастосування	73
Володимир Гевко Специфіка розгляду корпоративних спорів, які виникають за участі юридичних осіб державного сектору економіки	79

Богдан ДЕРЕВ'ЯНКО,
головний науковий співробітник
відділу міжнародного приватного права
НДІ приватного права і підприємництва
імені академіка Ф.Г. Бурчака
Національної академії правових наук України,
доктор юридичних наук, професор

БАГАТОУКЛАДНА РИНКОВА ЕКОНОМІКА МАЄ ПОТРЕБУ В РІЗНОМАНІТНИХ ЗА ФОРМОЮ ВЛАСНОСТІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВОЮ ФОРМОЮ СУБ'ЄКТАХ

Через різні об'єктивні і суб'єктивні причини українська економіка перебуває у процесі перманентного реформування. Таке реформування триває навіть під час жорстокої воєнної агресії щодо нашої держави. Основні способи реформування запускаються через прийняття нових нормативних актів, припинення чинності старих нормативних актів і внесення змін та доповнень до чинних. Не можна сказати, що у цьому є щось унікальне порівняно з регулюванням відносин в економіці інших країн. А унікальне тут полягає у надто частій і переважно кардинальній зміні правил гри в економіці для її учасників, що не завжди є позитивом. У капіталістичному світі західного типу є вислів «гроші люблять тишу», що вказує на небажаність швидких змін і коливань кон'юнктури ринку і правил гри на ньому.

Група народних депутатів України 9 вересня 2021 року подала і зареєструвала у ВР України проєкт Закону про особливості регулювання підприємницької діяльності окремих видів юридичних осіб та їх об'єднань у перехідний період, який є більш відомим юридичній спільноті як законопроект № 6013. З набранням чинності цим законопроектом пропонується визнати Господарський кодекс України таким, що втратив чинність. Про хибність такої позиції і наявність прикладів регулювання відносин у сфері економіки господарськими, комерційними, економічними, бізнес, торговими тощо кодексами у багатьох країнах світу нами вказувалося раніше [1].

Також законопроектом № 6013 пропонується за кілька років у прямому сенсі прибрати з правового поля України і, відповідно, економіки країни абсолютну більшість організаційно-правових форм

суб'єктів господарювання. Способами обрано поступову реорганізацію наявних та заборону на реєстрацію нових. Так, частиною першою статті 20 «Особливості створення та державної реєстрації змін до відомостей про юридичну особу підприємств і їх об'єднань у перехідний період» цього законопроекту передбачається заборонити створення суб'єктів господарювання «...в організаційно-правових формах приватного підприємства, колективного підприємства, державного підприємства, казенного підприємства, комунального підприємства, спільного комунального підприємства, дочірнього підприємства, іноземного підприємства, підприємства об'єднання громадян (релігійної організації, профспілки), підприємства споживчої кооперації, орендного підприємства, індивідуального підприємства, сімейного підприємства, спільного підприємства, підприємства з іноземними інвестиціями, фермерського господарства, колективного сільськогосподарського підприємства, малого підприємства, колективного підприємства» [2]. За аргумент береться будімо застарілість названих організаційно-правових форм та їх незатребуваність в інших країнах. У зв'язку із цим помітний дисонанс: чому про застарілість тієї чи іншої організаційно-правової форми говорить не суб'єкт господарювання, який зареєстрований у цій формі, а держава? Якщо певному суб'єкту господарювання, власникам його майна, корпоративних прав, його менеджменту тощо не подобається його організаційно-правова форма, то такий суб'єкт у випадку відсутності законодавчого припису діяти саме у цій організаційно-правовій формі може обрати собі іншу, не заборонену для нього законом форму, і реорганізуватися або перереєструватися у суб'єкта цієї форми. А тут держава замість суб'єкта господарювання вирішує, що обраною формою йому не подобається і він має протягом встановленого державою строку або до певного встановленого державою терміну перереєструватися в суб'єкт іншої організаційно-правової форми, запропонованої державою.

Аналогічне наведеному стосується і форми власності майна суб'єкта господарювання. Держава у випадку прийняття законопроекту № 6013 чомусь вирішує позбутися значної частини державного та комунального майна і підвищити питому вагу приватної та колективної власності за рахунок зниження питомої ваги державного майна у своїй економіці. Кожна економічно розвинена країна з багатоукладною ринковою економікою сама відповідає на питання про частки цих укладів – державної, колективної і приватної власності. Проте класичні економічні теорії ХХ–ХХІ століть схиляються до найбільшої ефективності

економіки держави, де частки названих державної, колективної і приватної власності становлять приблизно по третині кожна.

У частині першій статті 6 «Загальні принципи господарювання» Господарського кодексу України першим загальним принципом господарювання в Україні названо забезпечення економічної багатоманітності та рівний захист державою усіх суб'єктів господарювання [3]. Тобто зараз у державі проголошено курс на різноманітність організаційно-правових форм суб'єктів господарювання та видів діяльності в економіці, а також рівний захист усіх суб'єктів господарювання незалежно від виду діяльності, організаційно-правової форми, форми власності майна тощо. Це виглядає цілком виправдано. Потенційні суб'єкти господарювання повинні мати можливість вибору найбільш зручної та ефективної для них форми та виду діяльності у межах закону. Раніше нами вказувалося на недоцільність обмеження свободи вибору організаційно-правових форм підприємств та господарських товариств [4], наводився приклад із правового регулювання підприємницької діяльності в Республіці Польща, в якій 1 липня 2021 року було запроваджено нову організаційно-правову форму здійснення підприємницької діяльності – просте акціонерне товариство, що, по суті, становить симбіоз між ТОВ та АТ, і зазначалося, що передчасно говорити про імплементацію нової організаційно-правової форми в українське законодавство, оскільки допоки позитивний вплив існування такої форми товариства на польську економіку ще не напрацьовано [5, с. 11]. Проте функціонування у Республіці Польща кількох видів господарських товариств (як поки і в Україні) із збільшенням кількості їх видів може слугувати аргументом на користь принаймні залишення наявної кількості видів господарських товариств й організаційно-правових форм суб'єктів господарювання у законодавстві та економіці України. А економіка Республіки Польща сьогодні стоїть на порозі до топ-20 економік світу. У країні першої економіки світу – США на обігових монетах латиновою викарбовано гасло «E pluribus unum», тобто «із багатоманітності – єдине». І саме це єдине, єдину організаційно-правову форму із значного багатоманіття, запропонованого державою, має обрати суб'єкт бізнесу України для здійснення ефективного господарювання. Обмеження такого вибору є недоречним.

Список використаних джерел

1. Дерев'янка Б. В. Доцільність регулювання відносин в економіці Господарським кодексом: зарубіжний досвід. *Форум права*. 2016. № 2. С. 77–82. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.htm_2016_2_13 (дата звернення: 30.05.2024).

2. Про особливості регулювання підприємницької діяльності окремих видів юридичних осіб та їх об'єднань у перехідний період : проект Закону України від 09.09.2021 № 6013. Офіційний портал Верховної Ради України. URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=72707 (дата звернення: 30.05.2024).
3. Господарський кодекс України : Закон України від 16.01.2003 № 436-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 18-22. Ст. 144.
4. Деревянко Б. В. Про недоцільність обмеження свободи вибору організаційно-правових форм підприємств і господарських товариств. Правове регулювання суспільних відносин в умовах воєнного стану та післявоєнної відбудови з метою забезпечення сталого розвитку : матеріали XI Міжнародної наук.-практ. конф., м. Київ, 9 грудня 2022 р. / упоряд: С. І. Бевз, Н. О. Бирса, Ю. О. Серебрякова. Київ : КПП ім. Ігоря Сікорського. 2022. С. 119–122.
5. Дякуновський О. Є. Правове регулювання підприємницької діяльності в Україні та Республіці Польща: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Вінниця, 2021. 21 с.

**Матеріали міжнародної
науково-практичної конференції
«Україна на шляху до євроінтеграції:
ефективне управління державною
власністю як інструмент відновлення
економіки України.
Місія та візія господарської юрисдикції»**

Підписано до друку 01.12.2024. Формат 64x90 1/16
Папір офсетний. Друк офсетний.
Обл.-вид. арк. 6,88. Тираж 300 прим. Зам. 424.

Видавництво ТОВ "Компанія ВАІТЕ"
01042, м. Київ, вул. Саперне поле, 26, к. 27.
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єктів видавничої справи
серія ДК № 2570 від 27.07.2006 р.